

SCREENING AF
KULTURMILJØER
**FREDERIKSHAVN
KOMMUNE**

FORORD

Arkitektskolen Aarhus sætter med projektet *Umistelige Kulturmiljøer i Danmarks Yderområder* fokus på kulturmiljøer og bebyggede helheder i Danmark. Med en screening, der skal udvælge særligt værdifulde kulturmiljøer, er formålet med projektet at pege på de værdier og udviklingspotentialer, som den byggede kulturarv rummer.

Kulturmiljøer handler ikke blot om bevaring, men skal have værdi for mennesker i dag. De fysiske spor i kulturmiljøerne fortæller stedspecifikke og ofte kraftfulde historier, som potentielt kan styrke lokale erhverv og tiltrække turister og tilflyttere, såfremt deres fortællekraft aktiveres og aktualiseres.

Projektets ambition er at tilvejebringe et strategisk og metodisk overblik, hvormed kommunerne kan identificere kulturmiljøernes værdier. De lokale fortællinger synliggøres og bliver derved et redskab til at aktivere kulturmiljøerne som en ressource for udvikling i kommunerne.

Gennem en dialogbaseret proces med de kommuner som Arkitektskolen Aarhus har besøgt, er der udviklet en metode til Screening af Kulturmiljøer (SAK). Målet er at tilvejebringe et håndterbart redskab, der på enkel vis kan anvendes af kommunerne, som er myndighed på kulturmiljøområdet.

Den byggede kulturarv i Danmark rummer store bygningskulturelle værdier med mange spændende kulturhistoriske fortællinger. Det er målet med projektet at sætte disse fortællinger i spil for at udnytte kulturmiljøernes store iboende potentialer.

Mogens A. Morgen
Professor, arkitekt MAA

Simon Ostenfeld Pedersen
Projektleder, cand.mag,
chefkonsulent

PROJEKTTEAM

Mogens A. Morgen
Simon Ostenfeld Pedersen
Nina Ventzel Riis
Martin Weihe Esbensen
Mo Michelsen Stockholm Krag
Amal Abdi Ashur
Teresa Østergaard Pedersen
Anne Sofie Blegvad
Mette Boisen Lyhne

Projektet udføres af Arkitektskolen Aarhus med støtte fra Realdania. Rapporten må ikke gengives, undtagen i sin helhed, uden godkendelse fra Arkitektskolen Aarhus.

SCREENING AF KULTURMILJØER I DANMARKS YDEROMRÅDER

Umistelige Kulturmiljøer i Danmarks Yderområder har gennemført en strategisk screening af kulturmiljøer i 22 af landets kommuner. Hertil har Arkitektskolen Aarhus udviklet et enkelt metodisk værktøj til at værdisætte og prioritere kulturmiljøerne. Værktøjet, der er koordineret med andre danske og internationale værdisætningsmetoder, er udviklet med henblik på en generel anvendelse – også af andre end de i projektet omfattede kommuner.

En stor del af de udpegede kulturmiljøer er allerede kortlagt og beskrevet. Blandt andet i de tidligere Kommuneatlas, der senere blev kaldt både Kulturmiljøatlas og Kulturarvsatlas, i perioden 1990-2007, samt i regionplaner udført af de tidligere amter.

Screeningsmetoden kombinerer de eksisterende registreringer med besigtigelser af kulturmiljøerne, som de foreligger i dag. Kulturmiljøerne vurderes ved en værdisætning af deres kulturhistoriske værdi, arkitektoniske værdi og integritetsværdi. På baggrund heraf vurderes kulturmiljøernes samlede fortællerværdi, der danner grundlag for en udvælgelse og prioritering. Heri indgår også en stillingtagen til kulturmiljøernes egenskaber for at fremme turisme, bosætning, erhverv og kulturformidling, som kan udgøre et udviklingspotentiale i kommunerne.

Den viden, der foreligger i kommunerne og museerne er en integreret del af arbejdsgrundlaget. Indledningsvis gennemgås den eksisterende kommuneplans udpegning af kulturmiljøer i dialog med kommune og museum. Formålet er at afdække kulturmiljøernes status; hvilke af dem, er der særligt fokus på i den kommunale planlægning og

strategi og er der eventuelt væsentlige kulturmiljøer, som af forskellige årsager ikke er udpegede, men som alligevel bør indgå i screeningen. Dialogen tager også stilling til, om nogle kulturmiljøer helt bør udgå på grundlag af projektets fastlagte screeningskriterier eller af andre omstændigheder.

Metoden er udviklet løbende igennem projektet i dialog med kommuner, museer og andre interessenter.

METODE TIL SCREENING AF KULTURMILJØER (SAK)

SCREENINGSKRITERIER

- 1) Kulturmiljøet skal være udpeget, eller kunne overvejes som udpegning, i kommunen
- 2) Kulturmiljøet skal indeholde et bebygget miljø eller helhed (ikke enkeltstående bygninger, monumenter, gravhøje, ruiner, voldsteder, diger eller lign.)
- 3) Kulturmiljøet skal rumme en bærende fortælling, der kan opleves på stedet gennem synlige spor

RAPPORTENS INDHOLD

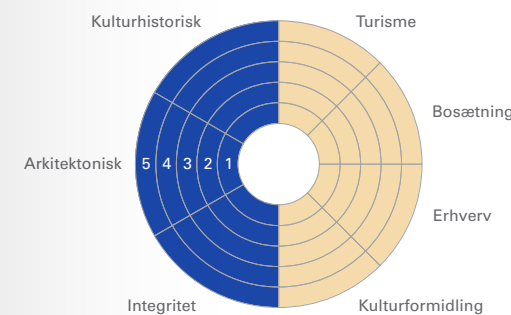
Denne rapport indeholder et skema over kommunens kulturmiljøer, kort- og billedmateriale samt løbsblade for hvert af de 3-5 udvalgte kulturmiljøer i kommunen. Skemaet sammenfatter vurderingen af det enkelte kulturmiljøes værdier og udviklingspotentialer:

KULTURMILJØETS VÆRDIER skal være aflæselige i dag og baserer sig på en vurdering af følgende tre værdiparametre, der rangeres fra 1 til 5, hvor 1 er lavest og 5 højst:

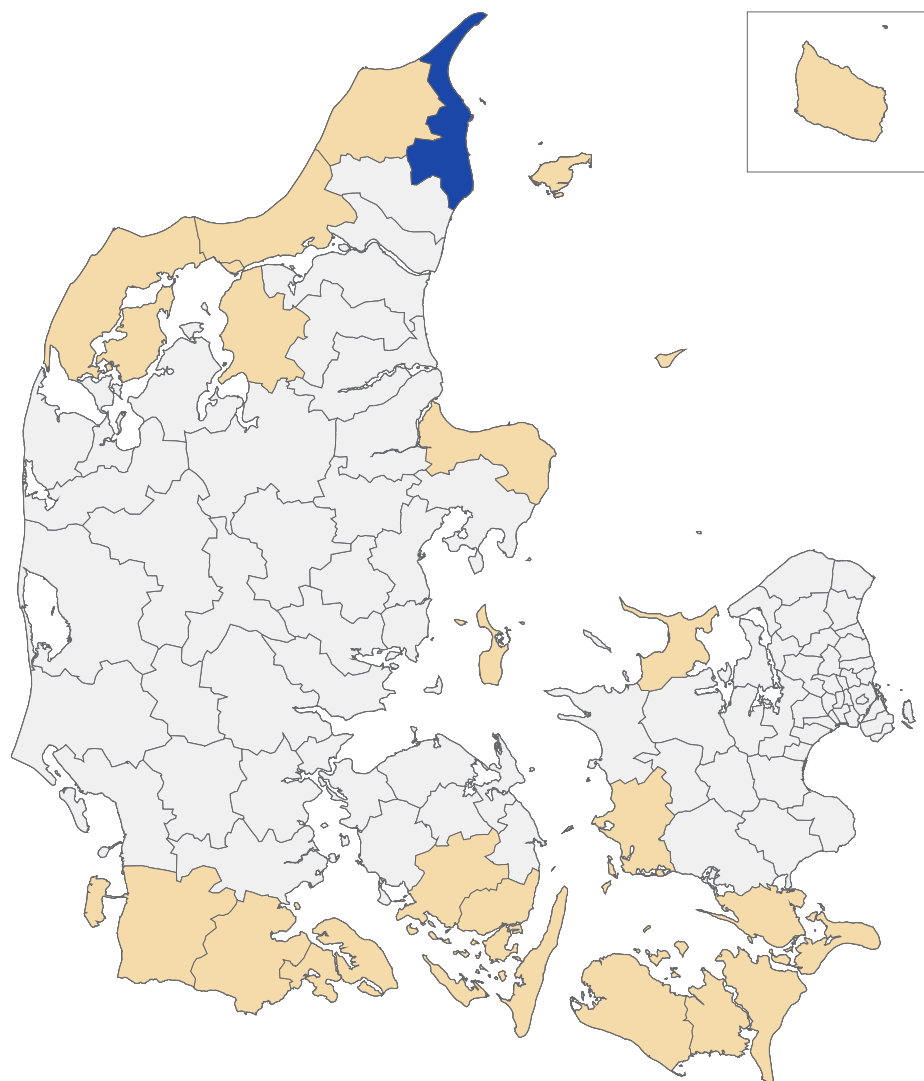
- **Kulturhistorisk værdi:** Hvordan vurderes kulturmiljøets historiske betydning og kulturhistoriske fortællerværdi?
- **Arkitektonisk værdi:** Hvordan vurderes kulturmiljøets rumlige, formmæssige og arkitektoniske kvaliteter?
- **Integritetsværdi:** Hvordan vurderes kulturmiljøets helhed og sammenhæng?

KULTURMILJØETS UDVIKLINGSPOTENTIALER er en perspektivering, der vurderer kulturmiljøets udviklingspotentialer ud fra følgende fire kategorier, der rangeres fra 1 til 5, hvor 1 er lavest og 5 er højst:

- **Turisme:** Har kulturmiljøet udviklingspotentiale for at fremme turisme og turismerelaterede virksomheder?
- **Bosætning:** Har kulturmiljøet udviklingspotentiale for at rumme bosætning eller motivere egnstiltfytning?
- **Erhverv:** Har kulturmiljøet udviklingspotentiale for at rumme virksomheder eller tiltrække og fremme erhverv?
- **Kulturformidling:** Har kulturmiljøet særlige udviklingspotentialer inden for formidling af kulturoplevelser eller aktivering af stedets fortælling?

PROJEKTETS AFGRÆNSNING AF YDEROMRÅDER

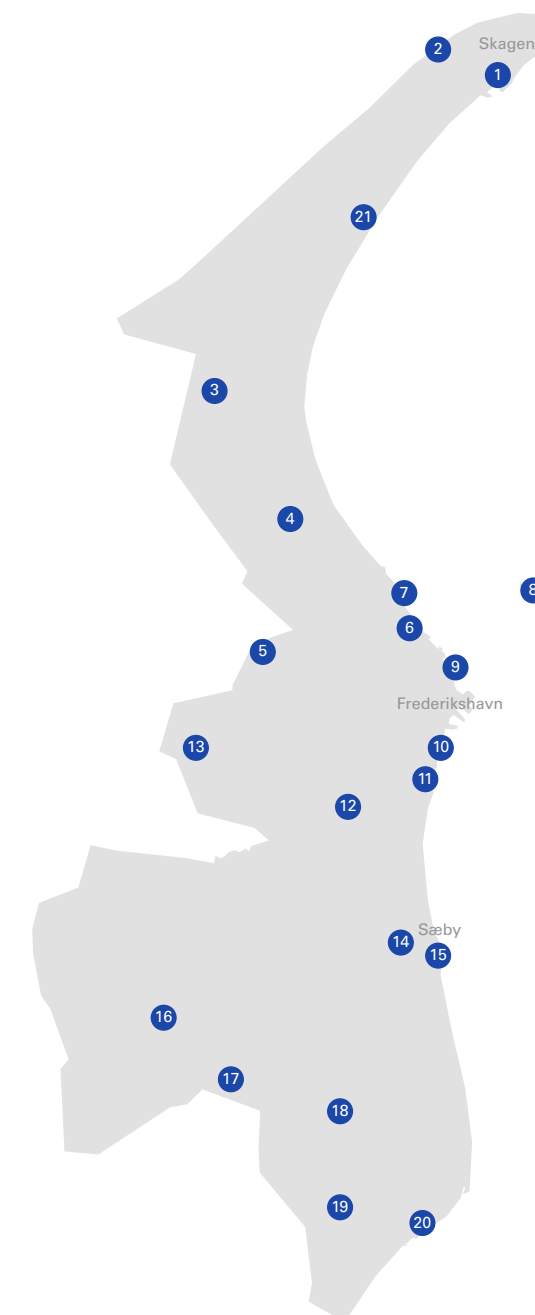

På kortet ses de 22 kommuner, der gennemgås i projektet

Der findes ingen officiel definition af "yderområder" i Danmark, men der anvendes skiftende kriterier til afgrænsning i forskellige sammenhænge. I dette projekt forstås "yderkommuner" som de kommuner, der optræder som sådan i alle de følgende fire sammenhænge: LAG-programmet, De Økonomiske Råd, De Regionale Vækstfora samt SKAT.

SCREENEDE KULTURMILJØER I FREDERIKSHAVN KOMMUNE

(se skemaet næste side)

Region:	Nordjylland
Kommunenummer:	813
Indbyggertal:	60.246 (2016)
Største by:	Frederikshavn (23.402 indbyggere i 2016)
Kulturmiljøer:	I Frederikshavn Kommune er der på besigtigelsestidspunktet udpeget 20 kulturmiljøer, som indgår i Kommuneplan 2015 og er listet i PlansystemDK. I forbindelse med screeningen er der desuden medtaget ét ekstra kulturmiljø. Der er udgivet Kommuneatlas for de tidligere Skagen (1998) og Frederikshavn (2000) Kommuner, mens bebyggelsen fra før 1940 i den tidligere Sæby Kommune er SAVE-vurderet (2014).

BESIGTIGELSESSKEMA

Værdisætningen og potentiale vurderingen baserer sig på en vurdering fra 1 (lavest) til 5 (højest) på de forskellige parametre

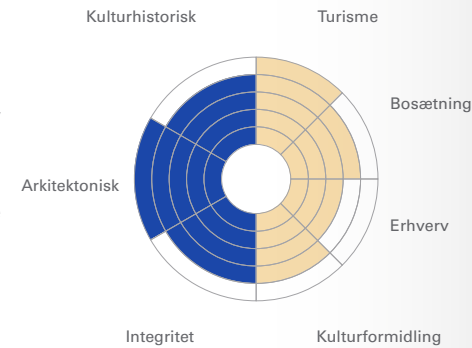
● VÆRDISÆTNING ● POTENTIALEVURDERING

1 SKAGEN BY

Omfatter den gamle del af Skagen By med havnen og Vesterby, Østerby og Kappelborg samt fyrene. Havneudvidelser og vejføringer har adskilt Vesterby og Østerby fra kystmiljøet.

I samråd med kommunen er området ikke prioriteret, da det ikke umiddelbart er truet pga. overordnet god bevaringstilstand, selvom miljøet har udfordringer ift. ændringer og projektudvikling.

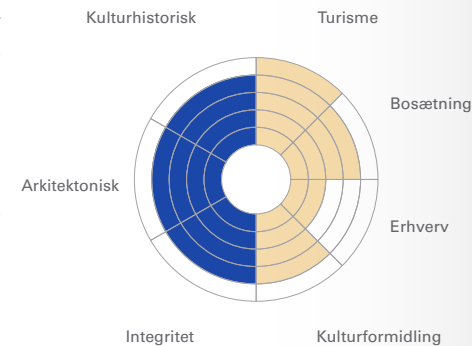

2 GL. SKAGEN OG HØJEN

Oprindelig fiskerby med kystfiskere. Efter Skagen Havns anlæggelse i 1907 flyttede fiskeriet og fiskerne fra Højen. Turister købte husene op og senere åbnede badehoteller og pensioner.

I samråd med kommunen er området ikke prioriteret, pga. den gode bevaringstilstand og en restriktiv lokalplan, der både omfatter nybygning og renovering samt beplantning, hegning osv.

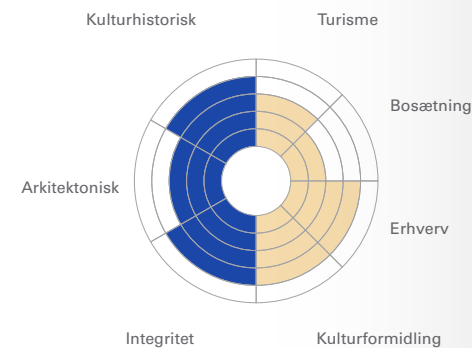

3 GÅRDBO GÅRD, GÅRDBO SØ OG ÅLBÆK KLITPLANTAGE

Gårdbø Gård kendes tilbage til 1335. Den nuværende gård er fra 1880'erne. Hovedbygning fra 1893. Gården ligger øst for den tørlagte sø og ejede størsteparten af den tørlagte bund.

Velholdte bygninger og anlæg. Den udtørrede sø er fælles kulturmiljø med Hjørring Kommune.

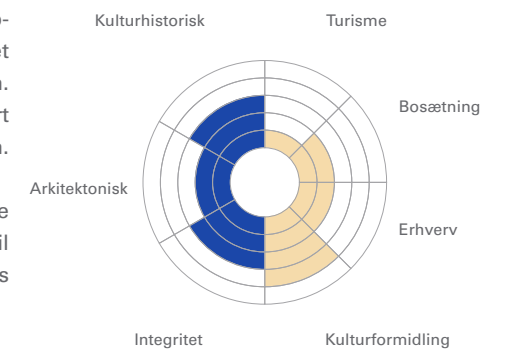
● VÆRDISÆTNING ● POTENTIALEVURDERING

4 KRAGSKOVHEDE

Tidligere arbejdslejr, nu Statsfængsel. Oprindeligt røde træbarakker, mens byggeriet i efterkrigstiden blev opført i gasbetonsten. En række funktionærbygninger, også opført i gasbeton, ligger i plantagen øst for lejren.

Lejren er velbevaret. Funktionærboligerne er udstykket og er under omdannelse til private boliger, hvormed de mister deres fælles udtryk og formsprog.

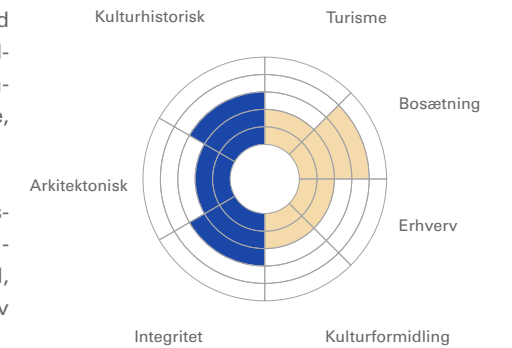

5 KVISSEL

Kulturmiljøet omfatter byen Kvissel med de gamle gårde syd for byen. Gammel middelalderlig landsby, senere stationsby. Stationsbygning, købmandsgård, kro, kirke, folkehøjskole og andelsmejeri.

I dag er Kvissel oplandsby for Frederikshavn og de fleste forretninger og virksomheder er forsvundet, bl.a. mejeri, kro, hotel, alderdomshjem og skole. Stationen blev nedlagt i 1982 og er i dag kulturhus.

6

SKAGENSBANEN

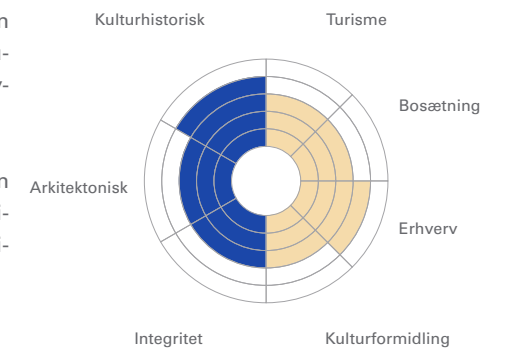
Udgår pga. screeningskriterierne.

7 STRANDBY

Mindre havneby med aktiv, privat havn med fungerende fiskeri og tilknyttet industri. Ældre bydel med krogede gader og nyere boligbyggeri langs havnen.

Boligbyggeriet langs havnen danner en markant afgrænsning mellem havnebassinet og det gamle del af Strandby både visuelt og skalamæssigt.

● VÆRDISÆTNING ● POTENTIALEVURDERING

8

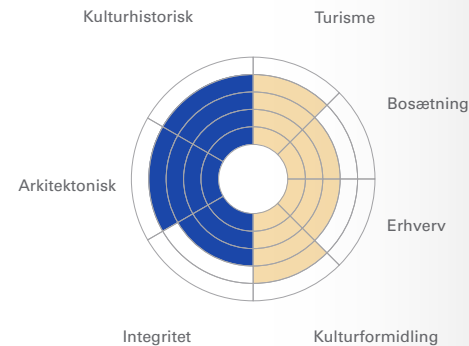
HIRSHOLMENE

Ikke besøgt i samråd med kommunen pga. bevaringsstand og beliggenhed.

9 FREDERIKSHAVN NORD

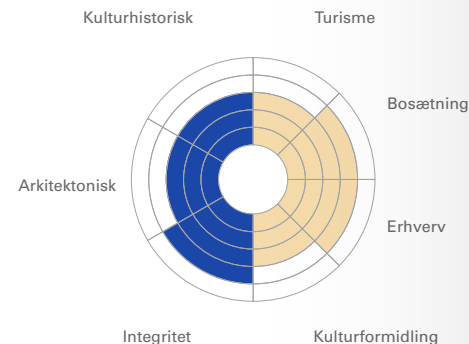
Miljøet består af kystarealet fra Strandby til Frederikshavn med Elling Å, Lille Alpha, Rønnerhavnen, Befæstningsanlæg ved Nordre Strandvej, Nordre Skanse og Fiskerklyngen.

Området er geografisk stort med flere tematikker og bebyggelser fra forskellige perioder. Miljøet er derfor vanskeligt at aflæse som en helhed og kan med fordel opdeles i flere kulturmiljøer ud fra tema og periode.

10 FREDERIKSHAVN SYD

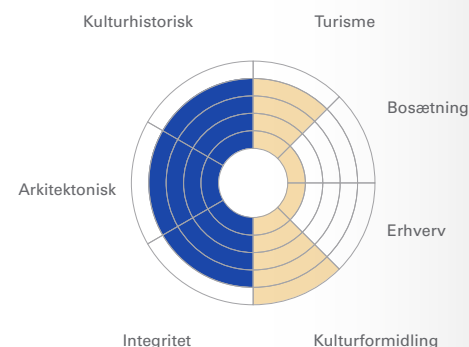
Kulturmiljøet omfatter trafikhavnen, Lille Frederikshavn, den nye lystbådehavn samt kysten ned forbi Bangsbostrand. Bl.a. var den selvgrøede Neppens Havn en del af det gamle kasesystem omkring udmundingen af Bangsbo å og bruges i dag af fritidsfiskere.

Ligesom Frederikshavn Nord dækker udpegningen et stort område som med fordel kan opdeles i flere mindre afgrænsninger.

11 PIKKERBAKKEN - BANGSBOFORTET

Området blev brugt som observationspost under Englandskrigen. Under 2. Verdenskrig anlagde tyskerne 70 betonanlæg i området.

Betonanlæggene er velbevarede og ikke umiddelbart sårbare. Skrænten ryddes for beplantning, så der er fri udsigt udover Frederikshavn og Kattegat. I dag er der bunker-museum og offentlig adgang til området. Herudover er der planer om Kystmuseum.

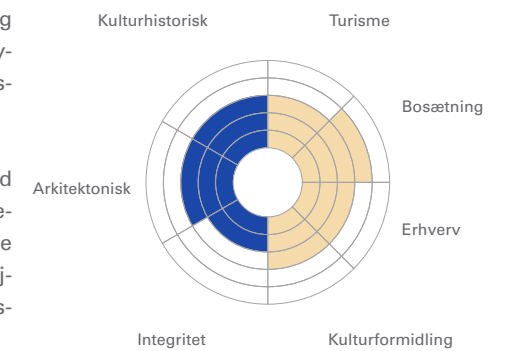

● VÆRDISÆTNING ● POTENTIALEVURDERING

12 FLADE, DONBÆK, BANGSBO OG VRANGBÆK

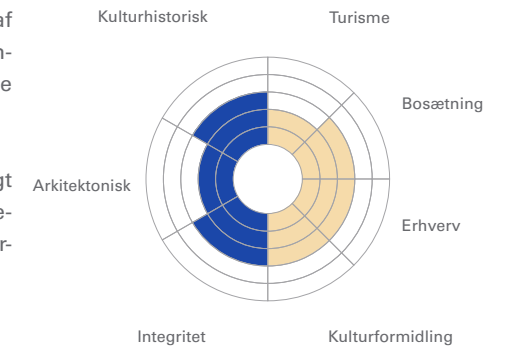
Kulturmiljøet omfatter området omkring Bangsbo Ådal med enestegårde, landbyerne Gærum og Vrangbæk, to herregårdslandskaber og tre store møller.

Området er et stort kulturlandskab med store landskabelige værdier, men det bebyggede kulturmiljø er vanskeligt at opleve som en helhed. Man kan med fordel arbejde med tematiske og geografiske afgrænsninger.

13 LENDUM OG ØSTER SKÆRUM

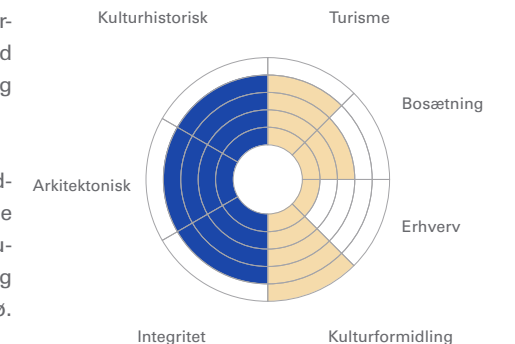
Det udpegede kulturmiljø er præget af landbrug og områder med småskov. Enkeltgårdbebyggelsen er placeret i sognene Skærum og Lendum og Hørmested.

Det udpegede kulturmiljø er et omfangsrigt kulturlandskab med høj landskabelig oplevelsesværdi, mens de kulturhistoriske værdier umiddelbart er vanskelige at aflæse.

14 SÆBYGÅRD

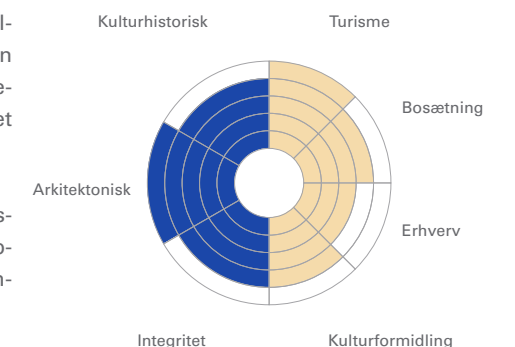
Stort afgrænset kulturmiljø med herregården Sæbygård som centrum. I Sæbygård Skov er ligger pavilion, Sæby Jernkilde og kuranstalt tegnet af Ulrik Plesner.

Herregårdsmiljø med hovedbygning, voldgrave, avlsbygninger og enkelte øvrige bygninger bevaret. Fungerer i dag som museum. Skovpavilion og bygninger omkring Jernkilden udgør et andet, men fint miljø. Kuranstalten er meget ombygget.

15 SÆBY

Sæby er et velbevaret købstadsmiljø. I kulturmiljøet er der flere temaer, som bl.a. den ældre købstad, havnen, villakvarteret præget af Bedre Byggeskik og fritidsområdet med sommerhuse.

Sæby er et kulturmiljø med høj bevarings-tilstand. Kulturmiljøet kan med fordel opdeles i flere afgrænsede fortællinger. Området har et stort potentiale for turisme.

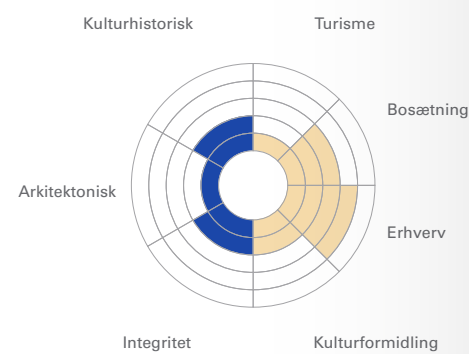
● VÆRDISÆTNING ● POTENTIALEVURDERING

16 HEJSELT

Hejslet er en større hovedgård med hovedbygning fra slutningen af 1600-tallet og nyere frontspidser fra 1800-tallet samt tilbygning fra begyndelsen af 1900-tallet. Gården er gennemgribende renoveret i 1990'erne.

Hejslet hovedgård har gennemgået en del ombygninger og det oprindelige miljø er i dag svært at opleve, da det især er de kulturhistoriske værdier, der er fremherskende.

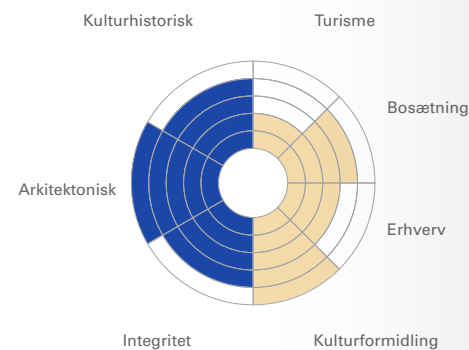

17 DYBVAD

Stationsby fra ca. 1900, der havde hurtig opblomstring med håndværk og industri, bl.a. anlæggelse af teglværk. Mange bygninger i Bedre Byggeskik, der har givet byen tilnavnet "Den røde by".

Med lukningen af stationen i 1968 og teglværket i 1980 gik byen i stå. Velbevaret og flot eksempel på stationsby med et fint, arkitektonisk præg. Byen og dens bygninger er dog truede af den stagnerede udvikling.

18

FALDEN SKOV
Udgår pga. screeningskriterierne.

19

HOLT BJERG-RUGTVED
Udgår pga. screeningskriterierne.

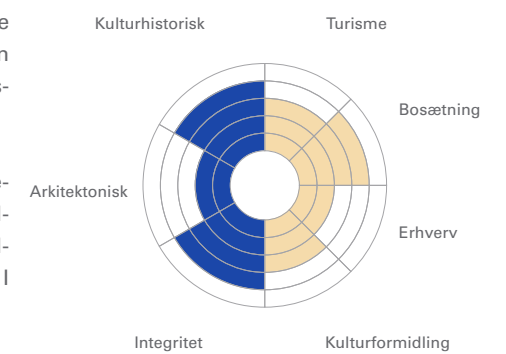
● VÆRDISÆTNING ● POTENTIALEVURDERING

20 VOERSÅ

Karakteristisk for Voerså er den gamle åhavn, kanalforbindelsen til kysten og den moderne lystbådehavn ved udløbet. Landsbyen er en udbygget slynget vejby.

Åen, åhavnen og kanalen med lystbådehavnen er de bærende elementer i fortællingen. Enkelte ældre bygninger, der fortæller om fiskeri og udskibning, er bevaret. I landsbyen findes aktive ildsjæle.

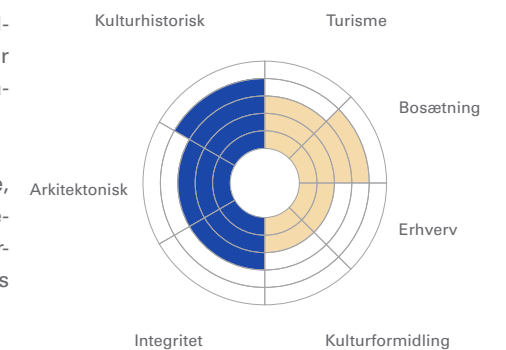

21 HULSIG

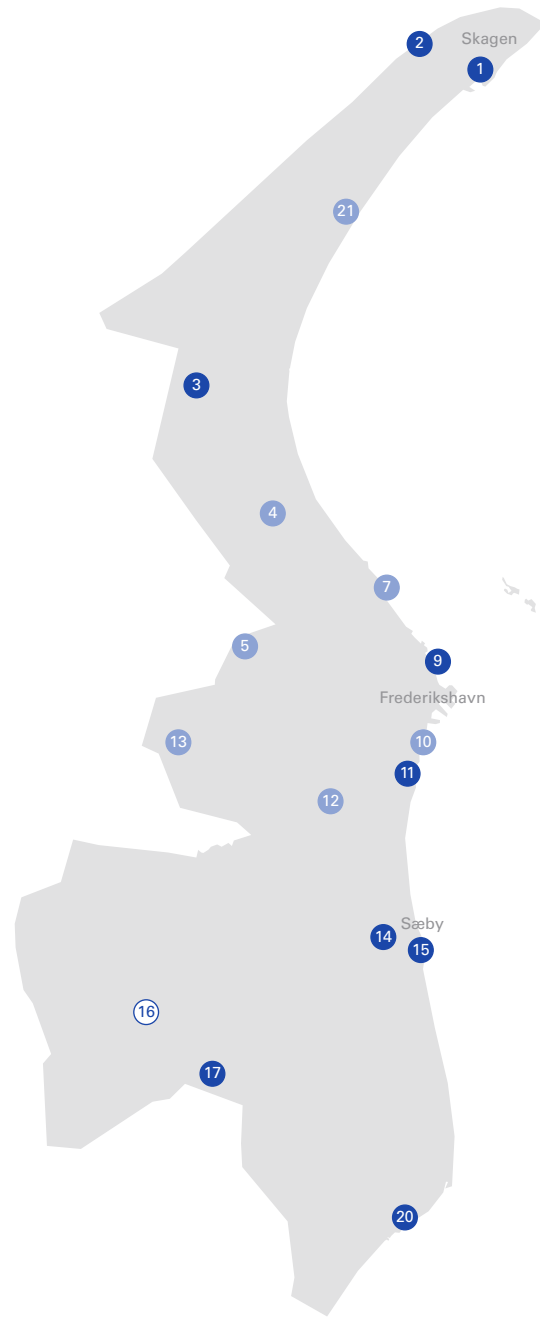
Gammelt landbrugsareal med en række ældre, bevaringsværdige gårde, der strækker sig fra Tranestederne til sommerhusområderne i den vestlige del af Kandestedvej.

Danmarks nordligste landbrugsområde, der i dag er beliggende mellem feriebygelse. Under behandling som ny kulturmiljøudpegning efter forslag fra Danmarks Naturfredningsforening.

KULTURMILJØERNES SAMLEDE VÆRDI FREDERIKSHAVN KOMMUNE

- HØJ VÆRDI (VÆRDISUM 11-15)
- MIDDEL VÆRDI (VÆRDISUM 8-10)
- LAV VÆRDI (VÆRDISUM 3-7)

KULTURMILJØERNES UDVIKLINGSPOTENTIALE FREDERIKSHAVN KOMMUNE

- HØJ (VURDERING 4-5)

UDVALGTE KULTURMILJØER

I FREDERIKSHAVN KOMMUNE ER FØLGENDE
4 KULTURMILJØER UDVALGT:

KYSTBYEN FREDERIKSHAVN

Kulturmiljø nr. 9 og 10

Udvælgelsesgrundlag: Kystbyen Frederikshavn er udvalgt på grund af de steder, hvor byens oprindelige tilknytning til havet stadig er aflæselig. Udpegningen omfatter Lille Alpha, Rønnerhavnen, Fiskerklyngen, værftsområdet, trafikhavnen, Neppens Havn og Bangsbostrand.

PIKKERBAKKEN - BANGSBOFORTET

Kulturmiljø nr. 11

Udvælgelsesgrundlag: Pikkerbakken og Bangsbofortet er udvalgt på grund af miljøets enestående og klare sammenhæng mellem landskab, kulturhistorie og arkitektur i det kuperede landskab med fri udsigt ud over Frederikshavn og Kattegat.

SÆBY BYKERNE OG HAVN

Kulturmiljø nr. 15

Udvælgelsesgrundlag: Købstaden Sæby er udvalgt på grund af den yderst velbevarede bykerne, og dens sammenhæng med havnen og åen, der tydeligt og indbydende beretter om købstadens liv og egnsbetydning. I dag er Sæby en velbesøgt turistby.

DYBVAD

Kulturmiljø nr. 17

Udvælgelsesgrundlag: Dybvad er udvalgt på grund af dens karakter af en meget velbevaret dansk stationsby, hvis boliger, håndværks- og få industribygninger fortæller om den driftighed og ressourcudvinding, som anlæggelsen af jernbanen tilførte egnen. I dag har byen karakter af at være en tidslomme.

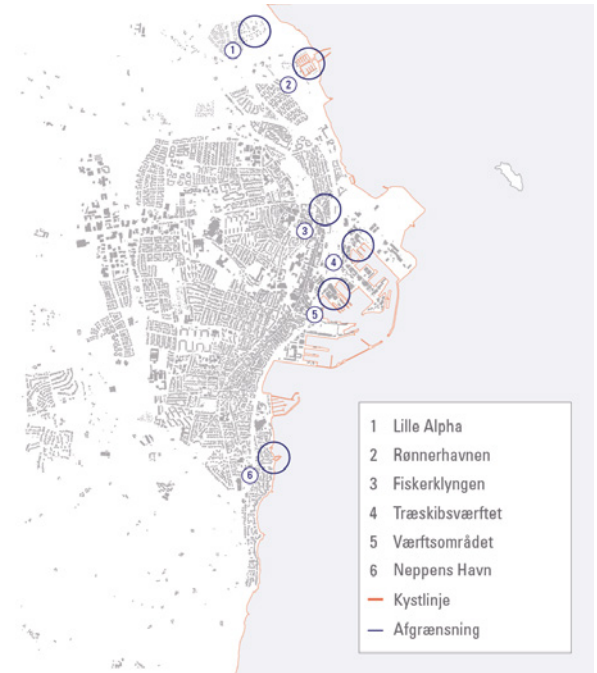
LØSBLADE MED DE UDVALGTE KULTURMILJØER

Analysen indeholder en beskrivelse af kulturmiljøet og kulturmiljøets bærende fortælling, en vurdering af kulturmiljøets bærende bevaringsværdier og kulturmiljøets tilstand og aktualitet samt illustrationer i form af fotos og diagram over kulturmiljøet.

KYSTBYEN FREDERIKSHAVN

Fiskerklyngens brostensbelagte gader og gulkalkede huse

De aktive kystmiljøer, der ligger som perler på en snor langs Frederikshavns kystlinje

BESKRIVELSE

Temaudpegning, der spænder i skala fra den lille jollehavn over lystbådemarinaen til værftsområdet. Udpegningen omfatter fra nord til syd: Lille Alpha, der består af små sommerhuse i træ opført i kølvandet på naturgaseventyret i perioden 1935-1955; Rønnerhavnen, der blev opført af Frederikshavn kommune som afløser for fritidsfiskernes gamle ankerpladser langs kysten; Fiskerklyngens oprindelige bystruktur fra 1600-tallet i Fiskergade og Strandgade; det bevarede træskibsværft; værftsområdet fra 1870, der blev anlagt på Fladstrands gamle fæstningsterræn, og den selvgroede Neppens Havn, der var en del af det gamle kåsesystem omkring udmundingen af Bangsbo å og som i dag bruges af fritidsfiskere.

FORTÆLLING

Generelt er Frederikshavns ansigt mod havet præget af infrastruktur og nybyggeri, der bryder med den historiske bys skala og spolerer den visuelle forbindelse til havet. Men der findes stadig flere eksempler på aktive kystmiljøer langs Frederikshavns kystlinje, der ligger som perler på en snor og fortæller om byens tætte relation med havet i både fortid og nutid, og som tilsammen udgør elementer i en samlet fortælling om Frederikshavn som kystby.

BÆRENDE BEVARINGSVÆRDIER

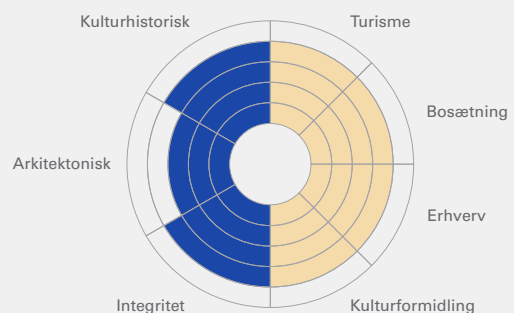
De bærende bevaringsværdier knytter sig til sommerhusbebyggelsen i Lille Alpha, fritidsfiskernes miljø i Rønnerhavnen, Fiskerklyngens bystruktur fra 1600-tallet med fiskerhusene, det bevarede træskibsværft, det gamle værftsområde og Neppens Havn.

STATUS

De udpegede miljøer er sårbare over for nyt større byggeri på og omkring stedet, der ikke er tilpasset stedets skala og funktioner. Forbindelsen mellem de respektive kulturmiljøer kan styrkes, så de fremtræder som en mere samlet fortælling.

Kommune:	Frederikshavn Kommune
Kategori:	Kystmiljø - Havneby
Emne i kommuneplan:	Kystkultur, Anlæg ved kysten
Omfang:	Kulturmiljø nr. 9 og nr. 10
Udpeget i kommuneplan:	Ja
Adgangsforhold:	Offentlig adgang

- VÆRDISÆTNING
- POTENTIALEVURDERING

KYSTBYEN FREDERIKSHAVN

Neppens Havn med Frederikshavn i baggrunden

Det gamle værftsområde, der i dag huser Maritim Historisk Forening

Ældre villa ved Neppens Havn med fri udsigt til Kattegat

PIKKERBAKKEN - BANGSBOFORTET

Bangsbofortet på Pikkerbakken set fra Bangsbo Strand

Markering af Bangsbofortets bunkeranlæg fra 2. Verdenskrig på Pikkerbakken

BESKRIVELSE

Bangsbofortet er et fæstningsanlæg opført under 2. Verdenskrig som en del af Atlantvolden på den 82 m høje Pikkerbakken med fri udsigt ud over Frederikshavn og Kattegat. I foråret 1940 opstillede tyskerne et luftværns- og kystbatteri på toppen af bakken og siden blev det udvidet med radarstation og kommandostationer, så der i alt stod 70 betonanlæg på bakken. I 1950 blev der bygget yderligere 10 bunkers af Søværnet.

FORTÆLLING

Når man kommer til Frederikshavn fra syd troner Bangsbofortet som grå monumenter på toppen af den grønne bakkekam Pikkerbakken. Man kan komme til bunkeranlægget til fods fra nord via Dronningestien, der går fra udsigtspunktet Pikkerbakken og gennem skoven, eller i bil fra vest ad den snoede Understedvej op til den gamle gård, der nu huser museum. Fra pladsen på bakketoppen har man fri udsigt ud over landskabet med bunkers og Kattegat i baggrunden. Man kan frit bevæge sig rundt i det kuperede landskab mellem bunkerne ad trådte stier. En del bunkers er åbne for publikum og i flere af dem kan man stadig finde de oprindelige kanoner.

BÆRENDE BEVARINGSVÆRDIER

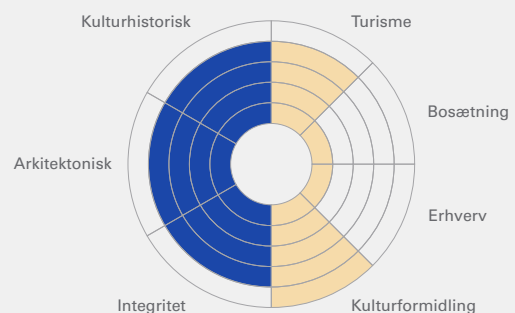
De bærende bevaringsværdier knytter sig til de mange bevarede betonanlæg, der ligger strategisk placeret, halvt nedgravet på den grønne skråning med fri udsigt til Kattegat.

STATUS

I dag er en stor del af området bunkermuseum, mens en mindre del af anlægget stadig anvendes af Søværnet. Betonanlæggene har patina, men er generelt velbevarede. Skrænten ryddes for beplantning, og det anbefales at rydningen fortsættes. Formidlingen af bunkeranlæggets interne organisering kan styrkes, men uden at det forstyrrer det unikke samspil mellem landskab, bunkers og udsigten.

Kommune:	Frederikshavn Kommune
Kategori:	Forsvar og militær - Fæstningsanlæg
Emne i kommuneplan:	Befæstningsanlæg, Anlæg ved kysten
Omfang:	Kulturmiljø nr. 11
Udpeget i kommuneplan:	Ja
Adgangsforhold:	Offentlig adgang

- VÆRDISÆTNING
- POTENTIALEVURDERING

PIKKERBAKKEN - BANGSBOFORTET

Bunkers i det kuperede terræn og Kattegat i baggrunden

Bunkernes betonanlæg er gået i symbiose med landskabet

Den gamle gård, der i dag indgår som en del af bunkermuseet

SÆBY BYKERNE OG HAVN

Kirken og Klosteret set fra Algade

Sæby bykerne med åen og den gamle havn

BESKRIVELSE

Bykernen udgør et velbevaret købstadsmiljø præget af mange fine huse og gadeforløb. Langs Algade, byens ældste hovedgade, ligger flere købmandsgårde fra 1700-1800-tallet. Sæby Å, der slynger sig langs Algade, har gennem tiden skabt grundlag for virksomheder som farveri og garveri og nord for åen ligger en vandmølle med opdæmning og møllesø. Ved Karmeliterkirken for enden af Algade ligger Klosteret, som gennem handel og håndværk forsynede et stort opland.

FORTÆLLING

Forbindelsen mellem købstaden, åen og havet udgør Sæbys bærende fortælling. Bykernens gadeforløb og købstadsidyl er eksemplariske, og husene og torvepladsen vidner om den driftige handel, som forbindelsen med havet muliggjorde. Sammenhængen mellem havn, by og å understreges af det fine, snoede åløb gennem byen, hvor husgrundene går helt ned til bredderne, og hvor vandmøllens brusen fra møllesøens opdæmning forstærker oplevelsen af den intime sammenhæng mellem by og vand. Byens naturhavn lå frem til 1911 ved Sæby Ås udløb, hvor efter havnen blev udvidet mod øst. Byens udprægede kvartersdeling er tydeligt aflæselig i Strandgades små fiskerhuse øst for Klosteret, der står i kontrast til Algades embedsboliger og købmandsgårde vest for torvepladsen.

BÆRENDE BEVARINGSVÆRDIER

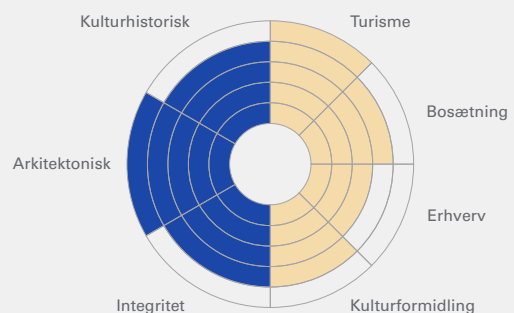
Kulturmiljøets bærende bevaringsværdier er knyttet til de gamle huse, torvepladsen, vandmøllen og gadeforløbene i bykernen samt forbindelsen mellem havnen og vandet.

STATUS

Sæby er i dag oplandsby for en stor del af det sydøstlige Vendsyssel. Fiskerihavnen er omdannet til marina med fritidsfiskere. Sammenhængen mellem havnen og det velbevarede købstadsmiljø gør Sæby til en vigtig og stærk turistby i området.

Kommune:	Frederikshavn Kommune
Kategori:	Bymiljø - Købstad
Emne i kommuneplan:	Kystkultur, Anlæg ved kysten
Omfang:	Kulturmiljø nr. 15
Udpeget i kommuneplan:	Ja
Adgangsforhold:	Offentlig adgang

- VÆRDISÆTNING
- POTENTIALEVURDERING

SÆBY BYKERNE OG HAVN

Havnen med den gamle redningsstation

Algades snoede vejforløb

Sæby bykerne har bevaret mange ældre bygninger

DYBVAD

Bødkerværksted & Røgeri i Jernbanegade

BESKRIVELSE

Stationsbyen Dybvad skød op omkring den nyopførte station fra 1899 på Fjerritslevbanen. Byen tiltrak et væld af håndværk og industri, herunder et teglværk, der forsynede den hurtigt voksende by med bygninger i Bedre Byggeskik i perioden 1900-30, der endnu præger store dele af byen. I samme periode blev også opført kartoffelmelsfabrik, der var "hvidt guld" for egnens trængte landmænd, samt mejeri, baptistkirke, missionshus, brugsforening, kommuneskole, elværk, vandtårn, lægehus, bank, forretninger og mange håndværksvirksomheder.

FORTÆLLING

Dybvad fortæller eksemplarisk historien om industrialiseringen af Nordjylland og de fremskridt som jernbanen bragte med sig. Byens udvikling til industri- og produktionsby med teglværket og periodens bygninger i Bedre Byggeskik er tydeligt aflæselig over alt i byen. "Den røde by" har således et købstadspræg usædvanligt for små stationsbyer, og når man bevæger sig rundt i gaderne blandt gamle vognporte, hejseværk og villaer oplever man levende Dybvads tidligere funktion som egnens service- og industricentrum.

BÆRENDE BEVARINGSVÆRDIER

De bærende bevaringsværdier knytter sig til gadesystemet, de mange bygninger i Bedre Byggeskik og håndværks- og industribebyggelsen.

STATUS

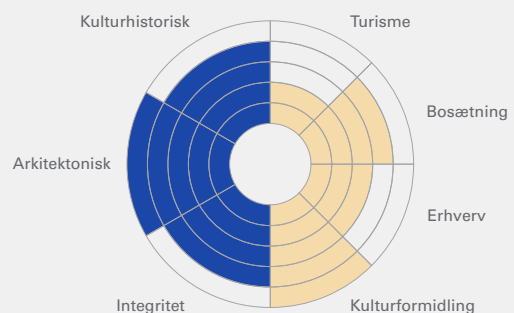
Lukningen af jernbanen og teglværket samt en trafiksanering, der førte trafikken udenom byen, har standset udviklingen i Dybvad. Kommunekontor, skoler, servicefunktioner og mange industrivirksomheder er lukkede og byens historiske bygninger og fine villaer trues i dag af funktionstømning og forfald. Formidlingen af byens fortællinger og egnsbetydning kan styrkes, da Dybvad som eksemplarisk, sammenhængende stationsby er ved at forsvinde.

Dybvad bymidte med beboelseshuse, industri og håndværk

Kommune:	Frederikshavn Kommune
Kategori:	Bymiljø - Stationsby
Emne i kommuneplan:	Stationsby, Teglværk
Omfang:	Kulturmiljø nr. 17
Udpeget i kommuneplan:	Ja
Adgangsforhold:	Offentlig adgang

- VÆRDISÆTNING
- POTENTIALEVURDERING

DYBVAD

Den gamle kartoffelmøllefabrik på Anlægsvej

Jernbanegade er Dybvads handelsgade med butikker, kro og håndværk og industri i baggårdene

De mange fine eksempler på arkitektur i Bedre Byggeskik afspejler den periode hvor byen voksede

